

הלכות תפלה סימן צ

(הגהות אלפסי החזשים): יט (נט) יקבע מקום (ס) לתפלתו, שלא ישגהו אם לא לצרף. ואין די סבמה שיקבע לו בית-הענסת להתפלל, אלא גם בבית-הענסת שנקבע בה צריך שיהיה לו (ס) מקום (טו) קבוע: כ"ז. וכן (סא) שעור (כו) [כו] שני פתחים ואחר-כך יתפלל. יש מפרשים^פ שעור שני פתחים דהינו שמונה טפחים וכן לפנים, שלא ישב אצל הפתח, שגראה כמשאוי ישיבת בית-הענסת.^ז ולפי זה אם יש לו מקום מיוחד אצל הפתח אין בכך כלום. ויש מפרשים ששטעם, מפני שמביט לחוץ ואינו יכול לבנון. ולפי זה, אם אינו פתוח לרשות-הרבים אין בכך כלום. ויש מפרשים, שלא ימחר להתפלל מיד בשענקס, אלא (סב) ישהה שעור שני פתחים. וכן לחש לכל הפרושים: כא שצריך (סג) שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין הקיר. ודבר קבוע בגון ארון (כט) ותבה אינם חוצצים (ולא תשיב מחצה (סו) רק בדבר גדול שגבהו צורה (כט) [כט] (סז) ורחבו ארבעה, אבל דבר קטן (סח) לא תשיב חסוק) (אבודרהם ואורחות-חיים בשם הראב"ד). וכן בעלי-חיים אינם חוצצים. ואפלו האדם אינו חוצץ: הגה ולי נראה דבעלי-חיים חוצצים ואדם אינו חוצץ, וכן נראה סברת הפוסקים, ואפשר דנפל טעות בספרים: כב א"ש מי שאומר (סט) שיש לזהר מלהתפלל אחורי שום אדם, וטוב לחש לדבריו: כג העגדים המצירים, אף-על-פי שאינם בולטות (ע) אין נכון להתפלל כנגדם. ואם קרה לו להתפלל כנגד בגד או כתר (ל) מציר, יעלים עיניו: הגה ולכן אסור גם-כן לציר (עא) ציורים בספרים שמתפללין בהם

שערי תשובה

ועמ"א מה שהקשה על הר"ן, וצ"ן בתשובתו ידאלהו סי' ד': (כז) לתפלתו. אם בשמחלה בביתו יקבע מקום שלא יקבלנהו בני הבית: (כז) קבוע. וחוץ ד' אמות חשיב מקום א' ד"א לעצמו, מ"א: (כח) שני פתחים. מקבצין פתחת בבה"ט שיכנס הגדול תחלה הואיל וצ"א למונה, ש"ס ברכות: (כט) ונתקב. בכתב ב"ה נ"ה ים נוטלם ממעמידה במקום אחר, וזהו צ"ן פתחו ע"ש, והמ"א סותרו ודחקתו ע"ש בפתחה בדתה המעשן ומזרי במטה העשוי להשיבה ע"ש, וכ"כ בפרי"ח ע"ש, ולא מרותר, קלא יותר טוב מה אם היה מתפלל אצל הפתח ק"ל: (ל) ונחבדו. רצ"ע ע"ש. ונ"י כ"ב: כל הדברים שהם לצורך התפלה בבה"ט אין שך חציצה וע"כ נהגו לא חשב נמי הפסק ונציצה לתפלה, והשלחן הוי צוף התפלה שניתי הספר עליו. שמתפללין ביו"ד באיזה חדר וא"ל לכל אדם לעצמו כלי חציצה לתפלה, בנדרים וצ"ח בה אסורם לצריר לקח מעד חק המקום, ונ"מ: בעלי עניניו א"ל תפלה חתוף ועם זה אסור לצריר ציורים כגדל הכניס נגר פניו על אדם אצל למעלה מקומות

[מ] שני פתחים. עין בכאר היטב. ועין ברבי"רס"ף שהביא דברי ההדור ש"י כי תבוא בפתח הפרוש הא' שבשני שיש לו לקנס דלת לפנים מקלת כ"י ע"ש: [כט] וַיִּרְאֵהוּ ד'. עב"ט. ומכ"ט בש"ע שטוב חלש שאל להפפל אצ"ר שום אדם, הסר"ח חולק והוסיף מהש"ס דבפ"ה, ולכן הנהיר דור"ל כפסטר מן הדבר ונעשהו שנקרא הדיוט ע"ש, ואין זה מכרח כיון דש"ב ואת

משנה ברורה

שלא יחץ בינו לקיר. ותפריי-מגדים מצדד לומר דאם תחציצה הוא חוץ לד' אמות ממנו, רשות אחרת היא ושרי, וכן פסק המגן-גבורים: (סה) ותכה. ומטות שלנו העשויות לשכיבה ואין דרך לטלטלן ממקום למקום, (נג) נקראות דבר קבוע⁷⁶) ואינם חוצצות, (זג) ויש חולקין, וטוב להחמיר בדאפשר: (סו) רק בדבר גדול. עין בט"ו, דכל דבר שהוא צרך תפלה, אפלו הוא גדול הרבה אינו חשוב הפסק, כגון השלחן שבבית שמיניחין עליו הסדור; ולכן נהגו בבית-הכנסת שיש לפני כל אחד שלחן קטן [שקורין שטענעדרי⁷⁷] שמיניחין עליו הסדורים⁷⁵], אף-על-פי שגובה עשרה ורחב ארבעה, וכן כתבו (נה) שארי אחרונים: (זז) וירחבו ארבעה. אפלו (נו) אם אינו רחב ארבעה רק למקלה ולא למשה: (סח) לא חשיב הפסק. ותפרי חדש חולק, וכן בספר מאמר-מודכי כתב דמדברי תשובת הרמב"ם שהובא בבית-יוסף לא משמע הכי. ומכל מקום ספסלים שבבית-הכנסת, לכלי עלמא לא חשיב הפסק, דקבועים הם⁷⁸, עין שם בפרי חדש: (כב סט) שיש לזהר מלהתפלל. כתב בספר מאמר-מודכי: לכאורה יש לדקדק בזה, דאי אפשר לזהר בזה, דאיך אפשר שיהיו כל העם העומדים בבית-הכנסת נגד הכתל בלא הפסקת אדם; לכן נראה, דאף לתש-אומרים לא הוי הפסק גמור שיהא אסור לכל אדם, אלא זהירות בעלמא שיש לזהר בדאפשר, ובבית-הכנסת וכיוצא בו דאי אפשר בענין אחר, פשיטא דמתר למתחלה להתפלל אחורי אדם, עד שנתקדק במצב שיש לזהר שיהיה לו מקום קבוע נגד הכתל, ולא פאן לשונו: (ע) אין נכון וכו'. כדי שלא יהא מבט בצדדים ולא יכנס בתפלתו⁷⁹], אבל משום חציצה לית בבגדים, (טו) ולכן אם אין מצדדים ותלוים על הכתל שרי להתפלל נגדם: (עא) ציורים בספרים וכו'⁷⁸], וכן יש לזהר משעם

ספסר מאמר מרדכי, דאס הוא כבר התפלל ואינו עומד שם אלא לענות הקדישים והקדשות מאותם שפורסים על שבע או שחזורים כל התפלה, עוסק בתורה ואינו חושש⁶⁶, וכן מוכח מלשון הג"ה דמורי דוקא בענין שפורש מן הצבור וכי, עין שם: **יט (נט) יקבע מקום**. שכן מצינו באברהם אבינו שקבע⁶⁷ מקום⁶⁸ להתפללו⁶⁹, כדרכיב יישובם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה' וגו'. ונגם בשמתפלל בביתו (מח) יקבע מקום⁷⁰, שלא יכלבלוהו בני הבית: **(ס) מקום קבוע**. ותוף ארבע אמות (מט) חשוב מקום אחד⁷¹, דאי אפשר לצמצם: **כ (סא) שעור שני פתחים**. עין בב"ח שקבח, דצריך לעשות עזרה לפני בית־הענסת דגמל האולם שהיה לפני החיכל, והצריך לפרש בזה המאמר דשעור שני פתחים, וכן כתב המגן־אברהם וכן נהגו כהנים בכל מקום, ועל־כן טוב להדר לכתחלה שלא להתפלל בעזרה כי אם בבית־הענסת: **(סב) ישקה לשעור וכו'**. כדי שמתישב דעתו עליו ויתפלל בכונה, כי כשיתפלל מתקן בכניסתו פתאום אין דעתו מישבת עליו. (2) מכבדין בפתח בית־הענסת שיכנס הגדול⁷² תחלה⁷³, הואיל ויראוי למזונה: **כא (סג) שלא ייהא דבר חוצץ**. שנאמר "ונסב חזקתה פניו אל הקיר ויתפלל". (6a) ומכל מקום אין זה אלא למצוה מן המבחר, ולית בה אסורא כשצריך לקח מצד דחק המקום. על־כן אם אי אפשר בקלות להתפלל בענין אחר, כגון לפעמים שמתפללין בעשירה באיזה חדר וראי אפשר לכל אדם לעמוד בלי חציצה לכתל, אל יעכב התפלה בשביל זה לילך לחדר אחר להתפלל; ומכל מקום יצעים צנינו או יתפלל מתוך הסדר ולא יביט לחוצ, כדי שלא יבוא לידי בטול כונה על־ידי דבר החוצץ שלפניו: **(סד) בינו וביין הקיר**. ואפלו אם הוא רחוק מן הקיר, (נג) שעומד באמצע בית־הענסת, גס־כן יש לזהר

תרגום: 1 עמוד קריאה.

[illegible]

הלכות תפלה סימן צ

ביאורים ומוספים

70) ואף על פי שאין מתפלל בביתו בקביעות, ביאר המאמר מרדכי (ס"ק כב) שמ"מ בפעמים שמתפלל בו יקבע מקום לתפילתו.

[משנ"ב ס"ק ס]

ותוף ארבע אמות חשוב מקום אהדו.

71) ואכל שצריך לשנות את מקומו בבית הכנסת, הוכיח הפתחי תשובה (יו"ד סי' שצג ס"ק ז) מדין זה, שעליו לעבור אל מחוץ לארבע אמות של המקום שבו היה רגיל לשבת.

[משנ"ב ס"ק סב]

שיקנס הגדול (72) תחלה (73).

72) וביציאתו, כתב הברכי יוסף (יו"ד סי' רמב ס"ק כד) שגם בזה יש לכבדו. אמנם, הרמב"ם (פ"ז מהל' ברכות הי"ב) כתב שרק בכניסתו צריך לכבדו, והכסף משנה (שם) כתב שכן משמע במס' דרך ארץ זוטא. אך האור שמח (שם) והעמק ברכה (דרך ארץ אות ב) כתבו, שבספרי ובתוספתא ובמדרש רבה משמע שגם ביציאה יש לכבדו, וראה מה שביארו בדעת הרמב"ם שם.

והבאים אחרי האדם הגדול, כתב הברכי יוסף (שם) שאינם צריכים לכבד זה את זה, ובשורי ברכה (שם אות יג) והערוך השלחן (שם סמ"ח) כתבו שמ"מ אם אחרי האדם הגדול נכנס אדם המצוין באיזו מעלה, יש לכבדו. 73) ואף אם בגלל זה יפסיד שלא יהיה מהעשרה הראשונים, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק לה) שמ"מ יכבד את הגדול להיכנס תחילה.

[משנ"ב ס"ק סה]

מקום למקום, נקראות דבר קבוע (74).

74) ולפי זה ארון שמוזים אותו מצד לצד, כתב הכף החיים (ס"ק קל) שחוצץ.

[משנ"ב ס"ק סו]

שמניחין עליו הסדורים (75).

75) וכשמתפלל בלי סידור על הסטנדר, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה צ) שכשהוא לצורך התפילה [אפילו שאינו נמצא במקום זה בקביעות] אין הסטנדר חוצץ, ולכן גם באופן שרק מחזיק בו, נחשב כצורך ואינו חוצץ.

[משנ"ב ס"ק סח]

לא תשיב הפסק, דקבועים הם (76).

76) והגדר של קביעות, ביאר הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה פט) שהוא לא בכך שמחזירים לריצפת בית הכנסת, אלא במה שנמצאים במקומם בקביעות, ואז אינם חוצצים.

[משנ"ב ס"ק ע]

שלא יתא מביט בציוןם ולא יכנס בתפלתו (77).

77) ולכן כתב הלקט הקמח (החדש, ס"ק קז), וכן משמע במחצה"ש ס"ק לז, שבכל התפילה יש להיזהר שלא להתפלל במקום שתלויים ציורים, ולא רק בתפילת שמונה עשרה.

[משנ"ב ס"ק עא]

ציורים בספרים (78).

78) ואותם שמציירים בסידורים תמונות של מזלות בתפילת גשם, כתב הט"ז (יו"ד סי' קמא ס"ק יג) שלא יפה הם עושים, שאין לעשות צורת מזלות, ובנקודות הכסף (שם) כתב, שכיון שעושים כן רק כדי להבין ולהורות, הרי זה מותר. ועוד, שהרי אינם עושים צורה גמורה.

ולענין ציור תמונות וציורים במגילת אסתר, כתב הא"ר (סי' תרצא ס"ק ז) שלפי המבואר כאן בשו"ע יש להחמיר גם במגילת אסתר, אלא שסיים שיש לחלק שבתפילה צריך יותר מוונה, והוסיף, שבמגילה הכתובה על קלף יש לחוש, שכן לכתחילה צריך לעשותה כמו ספר תורה, ובספר תורה פשוט שאסור.

[משנ"ב ס"ק נח]

עוסק בתורה ואינו חושש (66).

66) ואם הוא טרוד בלימודו [כשיושב בבית המדרש כדי ללמוד] ושומע ברכה, נוטה דעת הא"א (בוטשאטש, סי' רטו ס"ב) להקל שאינו חייב לענות, אך נשאר בצ"ע, והפתחי תשובה (סי' קכד ס"ה) הביא משו"ת דברי דוד שכשעוסק בתורה אין צריך לענות אמן, אך הפתחי תשובה חולק עליו וסובר שחייב לענות. ודעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ט ס"ו) שפטור מעניית אמן וכן 'אמן יהא שמיה רבא', אבל יענה 'קדושה' 'ברכו' ו'מודים', כיון שיהיה ניכר אם לא יצטרף עמוהם, וכן לברכת כהנים יפסיק, אבל תלמוד תורה של רבים לא יבטל משום כך. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' מג) כתב לגבי עניית אמן, שאם זה יפריע לו בלימודו, אינו חייב לענות. וראה מה שכתבנו לעיל סי' נה ס"ק ס, ולקמן סי' רטו ס"ק ח.

ואם שומע ציבור שאומר י"ג מידות, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' פט) שצריך לענות, והוסיף, שאך כשלומדים תורה ברבים מסתבר שאין להפסיק.

[משנ"ב ס"ק נט]

באברהם אבינו שקבע (67) מקום (68) לתפלתו (69) וכו', וגם כשמתפלל בביתו יקבע מקום (70).

67) ואף שהשו"ע לקמן (סי' צח ס"ד) כתב לכאורה טעם אחר, שתפילה היא במקום קרבן, ולכן צריך שתהיה בעמידה כמו העבודה ובקביעות מקום כמו הקרבנות, ביאר הב"ח (שם ד"ה ומ"ש ומעומד) שאת עיקר הטעם לעמידה וקביעות מקום לומדים מאברהם אבינו, אלא שצריך האדם לכוון בתפילתו שבכל הלכותיה תהיה כמו הקרבן, כדי שתעלה התפילה למקום שהקרבן עולה.

וקביעות מקום לתפילה, כתב התורת חיים (סופר, ס"ק כה) בשם אביו, שהיא דוקא לתפילת שמונה עשרה. והוסיף, שכך משמע גם בירושלמי (ברכות פ"ד ה"ד). אך ברבינו יונה (ברכות ג, ב בדפי הרי"ף) ובטור משמע שיש לקבוע מקום גם לאמירת 'פסוקי דמרה' ושאר התפילה. ולענין קביעות מקום ללימוד, כתב במשנ"ב לקמן (סי' קנה ס"ק ז) שיקבע לו בבית המדרש מקום מיוחד ללימודו.

68) ואין צריך שיתפלל כל חייו באותו מקום, וכמו שהוכיח הא"א (בוטשאטש, סי' ט) שגם אברהם אבינו הלך למסעותיו ממקום למקום. וכתב הפמ"ג (א"א ס"ק לג), שאפילו אם בקיץ יש לו מקום קבוע ובחורף מקום קבוע אחר, נחשב שיש לו מקום קבוע, ובספרו ראש יוסף (ברכות ו, ב) הוסיף, שאפילו במקום שמתפלל בו רק שתי פעמים בשנה יקבע מקום לתפילתו.

וגם אם בכל אחת משלש התפילות קובע עצמו בבית כנסת אחר, או שמתפלל בבית כנסת אחד בשבת ובבית כנסת אחר בימות החול, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ה דבר הלכה אות ב, שכן נהג בעצמו) שנחשב קובע מקום לתפילתו.

69) וגם אם לצורך תפילה במקומו הקבוע יצטרך לדלג מ'פסוקי דמרה' [כדי להספיק לעמוד לתפילת שמונה עשרה עם הציבור], דעת הגר"ש אויערבך (אשי ישראל פ"ט הע' מ) שיתפלל במקומו הקבוע, מפני שכל שינוי במקומו גורם להפרעה בתפילה.

ואכל שצריך להיות ש"ץ ואין באפשרותו להתפלל כש"ץ בבית הכנסת הקבוע שלו, כתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ב סי' ט) שמשום כיבוד אב ואם יכול לשנות מקום תפילתו, שאין לך צורך גדול מזה. מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ח סכ"ד) והגר"י קמנצקי (אמת לעיני יו"ד סי' שט) שאינו צריך לשנות את מקומו, ורק ביאראצט ישתדל להתפלל כש"ץ במקום אחר. וכן הורה הגר"צ קרליץ (חוט שני פסח עמ' ש"ז), שכיון שכל מצוה שהבן עושה יש בזה עליו נשמה, גם בזה שקובע מקום לתפילתו גורם בכך עליו לנשמה.

הלכות תפלה סימן צ צא

ביאורים ומוספים

(88) וגילו של קטן שצואתו אסורה, התבאר בשו"ע לעיל סי' פא ס"א.
(89) ודוקא אם חבירו אינו פושע בדבר, וכמו שמבאר לקמן סי' שו ס"ק ב.

(90) כאן כתב שאם הצואה או מי הרגלים מכוסים דינם כריח רע שאין לו עיקר, ואין צריך להרחיק ארבע אמות מהמקום שכלה הריח, אמנם לעיל בכמה מקומות הביא בזה מחלוקת, ראה בסי' עו ס"ק ג, ובביה"ל בהקדמה לסי' עט אות ז ושם בסי' ד"ה ולא, ובמשנ"ב סי' פו ס"ק ח.

[משנ"ב ס"ק פה]
ר"ת ר' טובי.

(91) ואם נבלעו מי הרגלים או שביטלו קודם שסיים את התפילה, לכאורה יחזור למקומו [וכמו שמבאר בשו"ע לקמן סי' קג ס"ב], ובטעם הדבר כתב הב"י (שם), שכיון שהתחיל להתפלל שם צריך לחזור למקום שקבע לשכינה. וראה מה שכתבנו לקמן סי' צב ס"ק יא, סי' צו ס"ק ז וסי' קד ס"ק ב.

[משנ"ב ס"ק פו]
וכן בכל הברכות, אין צריך לחזור לראש.

(92) אמנם, לענין ברכות קריאת שמע, כתב לעיל (סי' סה ס"ק ה, ובביה"ל שם ס"א ד"ה חזור) שהיינו דוקא אם שהה בין ברכה לברכה, או שלא שהה באמצע הברכה כשיעור שיש בו כדי לגמור מתחילת ברכת יוצר אור עד גאל ישראל, אבל אם שהה כשיעור זה, צריך לחזור לתחילת הברכה שעומד בה, ואם שהה כשיעור זה בברכת אמת ויציב, יחזור גם על קריאת שמע.

ואף בתפילת שמונה עשרה, אם שהה לאחר שמי הרגלים על הרצפה, כתב לעיל (סי' עח ס"ק ז) שיתכן שאינו צריך לחזור להתפלל שמונה עשרה, משום שיש לסמוך על הראשונים שלא היה צריך להפסיק באמצע שמונה עשרה, ואם כן לא נקרא שפסק מחמת אונס [שהרי יכול היה להמשיך], והדיון הוא שכשפסק שלא מחמת אונס חוזר רק למקום שפסק, אולם בביה"ל שם (סי' ד"ה וכן) כתב שצריך עיון בזה.

סימן צא

שיאזר מתניו ויכסה ראשו בשעת תפלה

[משנ"ב ס"ק א]
לראות את עצמו פאלו עומד לפני המלך ומדבר באימה.
(1) וגם בכל ברכה וכל שכן בקריאת שמע, כתב לעיל (סי' עד ס"ק ב) ובביה"ל להלן (ד"ה יצא) שלכתחילה צריך שיהיה מכוסה גם חלקו העליון של גופו.

[משנ"ב ס"ק ב]
הוא הדין קל גופו.

(2) ולכן מי שרגיל ללכת במכנסים קצרים, כתב הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב ס"ו) שרצוי שלא יתפלל כך, והוסיף שאסור להיות ש"ץ כשלוש כך.

וכן להתפלל כשלוש חולצה קצרה וזרועותיו מגולות, כתב בשו"ת ישיביל עבדי (להגר"ע הדאיה, ח"ו ק"א סי' א) שאין להתפלל כך לכתחילה. ואף שכתב השו"ע לעיל (סי' נג ס"ג) שמי שבגדו קרוע וזרועותיו מגולות לא יהיה ש"ץ, ומשמע שלתפלה כך יכול, ביאר הב"ח (ד"ה ואפילו) שמדובר בעני שאין לו בגד אחר ולכן יכול להתפלל כך, אך לשמש כש"ץ אינו יכול, והוסיף, שלתפלה ללא בגדים ממתניו ולמעלה, אסור אף לעני. וראה מה שכתבנו לעיל סי' נג ס"ק מ.

[משנ"ב ס"ק עא]

שלא לציר ככתל בית הכנסת⁽⁷⁹⁾ ציורים⁽⁸⁰⁾ וכו', אלא למעלה מקומת איש⁽⁸¹⁾ וכו', דמחזי כמשפתחה לכוונה של⁽⁸²⁾.

(79) ולכן בסוכה שתלויות בה תמונות של רבנים וכו', נזהר בעל הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' נו) שלא להתפלל בה.

(80) ולציר על גבי הפרוכת אריות ובעלי חיים, וכל שכן לעשות צורת אריות בבית הכנסת, רבים כתבו לאסור, כמבאר בשו"ת המב"ט (ח"א סי' ל), בט"ז (יו"ד סי' קמא ס"ק יד), בברכי יוסף שם (ס"ק ג) ובדרכי תשובה שם (ס"ק מח), ואף תמונות של י"ב המזלות כתב בשו"ת פרי השרה (ח"א סי' ס) שאין לצירן בבית הכנסת. אמנם, בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סוף סי' נה) כתב שנוהגים לעשות צורת אריות וכדעת רוב הפוסקים שהתירו, ואין למחות. והחזו"א הורה (ארחות רבנו ח"א עמ' יב) לעשות צורת חתול ולהוסיף לו רעמה כדי שיראה כאריה.

(81) ובזמנינו, דעת הגרש"ז אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא) שיש להימנע מלציר אפילו מעל קומת איש, כיון שהדרך להסתכל גם למעלה.

(82) ולהתפלל כנגד חלון שבליה הוא כמו מראה, הורה הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' נו) שיש להיזהר בזה. ובשו"ת שבת הלוי (ח"ט סי' כא) לימד זכות על התפילה כנגד השו"ת שלפני השי"ע שנעשה בעין מראה, כי לא נעשה לשם מראה לראות צורתו, אלא לשם קדושת "שו"ת", ובה אין חשש שמתפלל לבבואה שלו.

[משנ"ב ס"ק עג]

בצד רבו וכו' או גדול הדור⁽⁸³⁾.

(83) ובהגהות החתם סופר לקמן (סי' קב) כתב, שחנה עמדה להתפלל בתוך הארבע אמות של עלי מפני שסגולה נפלאה היא להתפלל בצד הצדיק.

[משנ"ב ס"ק עט]

עוד קתב, דכתוף האלמקמ"ע [בימה] מתר⁽⁸⁴⁾.

(84) וכן לשבת שם כנגד המתפלל, כתב לקמן (סי' קב ס"ק ב) שמתר, אך לעבור דרך הבימה כנגד המתפלל, כתב (שם) שאסור.

[משנ"ב ס"ק פג]

הוא הדין לתלמוד תורה וכל דברי קדשה⁽⁸⁵⁾.

(85) ועשיית מצוה כנטילת לולב ותקיעת שופר במקום מטונף, כתב בביה"ל לקמן (סי' תקפח ס"ב ד"ה שמע) שלא מצינו בשום מקום שאסור, ובשם המטה אפרים כתב שצריך לחזור ולעשותה בלי ברכה, ובביאור דבריו כתב בביה"ל שם שיש לומר שכיון שצריך כוונה לצאת, זה עצמו נחשב כדברי תורה. והוסיף, שעוד יש לומר, שבשעה שמקיים מצוה הוא כעובד עבודת ה', ואין לעשות עבודת ה' דרך בויז.

[משנ"ב ס"ק פד]

אכל אסור להפסיק בדבור להביא לו מים⁽⁸⁶⁾ וכו', להפסיק בדבור בשבילם להודיעם⁽⁸⁷⁾. ואם תנוק טנף צוה⁽⁸⁸⁾ וכו', משעשעו אחרים אסור דאורייתא⁽⁸⁹⁾ וכו', אם אין מגיע לו הריח רע⁽⁹⁰⁾.

(86) ואם יש במי הרגלים רביעית או יותר, כתב השו"ע לעיל (סי' עז ס"א ובמשנ"ב שם ס"ק ב) שצריך להטיל עליהם רביעית מים. ואם אין רביעית במי הרגלים, כתב המשנ"ב שם (ס"ק ז) שמשפיק שהמים יהיו מרובים על מי הרגלים. וגם בשבת, כתב לקמן (סי' שב ס"ק נו) שיכול להטיל מים על מי הרגלים.

(87) ואם הקטן הטיל מי רגלים בחזרת השי"ע בתוך ארבע אמותיו של השי"ע, כתב בביה"ל לעיל (סי' עט ס"א ד"ה בתוך) שצריך להודיע לשי"ע שיפסיק, אך מחוץ לארבע אמותיו אפשר שיש לסמוך להקל. ולגבי הציבור, כדי שיוכלו לענות אמן על ברכת השי"ע, כתב במשנ"ב שם (ס"ק ט) שיתרחקו ארבע אמות ממי הרגלים או שיכסו אותם או שיטילו עליהם מים.

יום א' י"ב אדר א' תשע"ו

קכד פֿאַר העגולה

ג. ברכות כ"ז ד רבנן
יונה וקרא"ש ה' שם
בגמרא ו' רמב"ם פרק
ד מהלכות תפלה
ז רוקח

הַלְבוֹת תַּפְּלָה סִימָן ז צא

שלא תתבטל הפננה (מדרכי ריש פרק כל הצלמים), אָבֵל בְּגָדִים שֶׁמִּצָּיֵר עֲלֵיהֶם דְּבָרֵי (בִּל) תְּפִלּוֹת (עב) אָפְלוּ לִישָׁב עֲלֵיהֶם
בְּבֵית־הַקִּנְסָת אֶסּוּר (תשובה הראשׁ סי׳ ב׳ כלא ה׳): **כד** יֵלֵא תְּפִלָּל (עג) בְּצֶד רְבוּ (עד) וְלֹא אַחֲרָי רְבוּ (עה) וְלֹא
לְפָנָיו (ושׁ) אומרים דָּבָל זֶה לֹא מִזְרֵי אֵלֹא לַהֲתַפְּלָל בִּיחִיד, אָבֵל בְּצֶבֶר אִם כֵּן הוּא סֵדֵר יְשִׁיבָתוֹ (עו) אֵין לְתֹשׁ אִם
מִתְּפַלֵּל לְפָנָיו אוֹ אַחֲרָיו) (כ״י בשם מהר״א ואהל־מועד) * (ואף־על־פי (עז) שְׂטוּב לַהֲתַמִּיר, (עח) הַמִּנְהָג לַהֲקַל). יֵאֵם הֶרְחִיק
(עט) אַרְבַּע אַמּוֹת (נג) מִתֵּר. (פ) (וַעֲנִן בִּינְיָה־דָעָה סִימָן רַמב״ סעיף טז): **כה** הִתְלַמִּיד חֶבֶר מִתֵּר לַהֲתַפְּלָל
(פא) אַחֲרָי (ג) רְבוּ: **כו** יֵבֵל מְקוֹם שֶׁאֵין קוֹרֵין בּוֹ קְרִיאַת שְׁמַע אֵין מִתְּפַלְלִים בּוֹ. וּכְשֶׁם שֶׁמִּרְחִיקִים מִצּוּאָה
וּמִי־רִגְלִים וְרִיחַ רַע וּמֵן הַמַּת וּמִרְאִית הָעֵרֻה לְקִרְיַת שְׁמַע כֵּן (פב) מִרְחִיקִים לַתְּפִלָּה: **כז** הֵנָּה עוֹמֵד
(פג) בַּתְּפִלָּה יוֹהֲשִׁתִּין תִּינוּק בְּבֵית־הַקִּנְסָת, [*] (פד) יִשְׁתַּק עַד שֶׁיִּבְיִאוּ מִים לַהֲטִיל עַל הַמִּי־רִגְלִים, או
יִהְיֶה לְפָנָיו אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ לְצַדָּדָיו, או יֵצֵא מִבֵּית־הַקִּנְסָת וַיִּגְמֹר תְּפִלָּתוֹ: הֵגָה (פה) יוֹיָתֵר טוֹב לִילָף לְמָקוֹם
אַחֵר וְלֹא לִשְׁתַּק, שְׁמָא יִשְׁקָה בָּדָו לְגַמֹּר אֶת בָּלָה (פו) וַיִּצְטָרֵף לְחַזֵּר לְרֹאשׁ (כ״י בשם רוקח סִימָן שׁכ״ד וַעֲנִין לַעֲלִיל ס״י עח):

צא שְׂיֵאָזֹר מִתְּנִיּוֹ וַיִּבְסֶה רֹאשׁוֹ בַּשָּׁעַת תְּפִלָּה, וְבוֹ ו' סְעִיפִים :

א היתה טלית חגורה על מתניו לכסותו ממתניו ולמטה, אסור להתפלל (א) עד (ב) שיכסה לבו. א בקבות כ"ד וכו"ה

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הוא, שאין לו לבטל משום זה להחפזל עם הצבור, וכן גם המחבר מודה: [*] וישארה כו'. ונפר"ח חולק דקדש"א סוכר הרקעה במ"ר דרדון. ובש"ש קהב דרב הפוסקים חולקים על השב"א. והאחרונים הסכימו לפסח השני והקריא' באן, ועין לעיל סי' עט שגם השי"י שחקי אים השתנה בחוד ד"א של הצבור וע"ש בש"ש. ונראה דאפסול ארען כ"י בבבא שחקי לשמן מים על המז' לבטלן וכו' בבבא דרדון, ולא דמי למש"ש סוכ' כח דרדון בזה שאינו שעי"י מסתכל הזהבא של המז' ומידו דהב' דאפסול גרף של רעי דרדון:

בְּאוֹר הַלֵּכָה

* ואף-על-פי שטוב להחמיר מפני מקום המנהג להקל. עין פאליה רבה שקבת בשם הלבוש דלמעשה נכון להחמיר, וקבת האליה רבה דנראה דהקא לפניו אכל לא לאחוריו. ולא הכנתי, שפתי הלבוש בעצמו כתב אחר-כך: וזהו בלאחוריו שיהיה יכול לפסע ג' פסיעות כדי שלא יצטרך לרבו, והנה מלבד הד' אמות, כמו שקבת הא"י והאליה רבה בעצמו אחר-כך. ובאמת בלפניו לא ידענא טעם המחמירים בצבור, אבל בלאחוריו נכון להחמיר, כי זה הטעם שמצטרף לרבו מרחק בירושלמי, כמו שקבת הפרי חדש והג"א. ועל-כ"ל-כן בעת קביעת מקום לכתחלה בנראה נכון לזהר בזה. ומלבד משמע שפאליה לפניו טוב להחמיר, ואפשר שהטעם הוא משום דהוי בדיון לרבו כשעומד באחוריו נגדו אפלו בענין זה:

פֶּאֶר הַיֵּטֶב

איש, מ"א. אסור להתפלל כנגד המראה אפלו אם עיניו סתומות, הרדב"ח ח"א סי' קו וקפי מה שפרש השכנה"ג ע"ש: (לג) תפלות. ואפלו בביתו אסור, ט"ז ע"ש: (לד) מותר. אפלו לפני רבו, ב"ח ד"מ ש"ך ב"ד סי' רמב מ"א ע"ת ודלא כב"י: (לג) רבו. אכל לפני רבו אסור, ד"מ ב"י ש"ך שם מ"א:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

זָה (נח) שֶׁלֹא לִצְרִי בַכֶּתֶל בֵּית־הַנֶּכְסִת⁽⁷⁹⁾ צִיּוּרִים⁽⁸⁰⁾ נִגְדוּ פָנָיו שֶׁל אָדָם, אֲלֵא לַמַּעֲלָה מִקוֹמוֹת אִישׁ⁽⁸¹⁾. אֲסוּר לִהְיוֹת לַפֶּלַל מִגֵּד הַמַּרְאָה, דְּמַחְזִי כְּמִשְׁתַּחֲוֶה לְכַבּוֹאָה שְׁלוֹ⁽⁸²⁾, וְהִינוּ אַף בְּעֵינֵים סְחוּמוֹת, דְּבִפְתּוּחוֹת בְּלֹאוּ הִכִּי אֲסוּר מִשּׁוּם בְּטוּל כְּנָה, אַחֲרוּנִים: (עב) אֶפְלוּ לִישָׁב עֲלֵיהֶם וְכוּ'. (נט) שְׁנָאֻמֵּר "וְלֹא תִבֵּא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ", (ס) וְאֶפְלוּ בְּבֵיתוֹ אֲסוּר: **כד** (עג) בְּצֵד רִבּוֹ. כִּי הוּא רִהָא, שְׁמַרְמָא שֶׁהוּא שָׁהוּ לְרִבּוֹ. וְרִבּוֹ (סא) הִינוּ שָׂרֵב חֻקְמָתוֹ הִימְנוּ, (סב) אוֹ גְדוֹל הַדּוֹר⁽⁸³⁾. כְּתִב הַחֲזִי אָדָם: נִרְאָה לִי דְהוּא הַדִּין אֲבִיו: (עד) וְלֹא אַחֲרָיו רִבּוֹ. (סג) דְּמַחְזִי נָמִי בִּיהָרָא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שְׁנִירָא כְּמִשְׁתַּחֲוֶה לְרִבּוֹ בַּתְּפִלָּתוֹ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים,

מפני שהוא מצער לרבו, דשמוא יצטרך לפסע שלש פסיעות לאחוריו בעוד שהוא יתפלל, ויצטרך להמתין עליו: **(עה) וְלֹא לִפְנֵינוּ**. בקל נחמר, דזה ודאי הוא בזיון לרבו שנומר באחוריו כנגדו: **(עו) אֵין לַחֲשׁ וְכוּ**. שזהל יודעין שמקום זה מיוחד לרב וזה לתלמיד, ולית ביה משום יתרא או כמשתתפה לו: **(עז) שְׁטוּב הֶחְמִיר**. **(סד) הִינוּ לַחֲשׁ לטעם השלישי הנ"ל**, מפני שנראה כמצער לרבו, דלפי זה יש להחמיר גם בצבור לאחוריו: **(עח) הַמְנַהֵג הֶחָל**. עין בבאור הלכה, דמפל מקום טוב לכתחלה לשקובע לו מקום מאחורי רבו שירחיק פשעו ארבע אמות ושלש פסיעות, כדי שלא יצער לרבו: **(עט) אַרְבַּע אַמּוֹת מֵתָר**. דרשות אחרת היא. ועין בפרי"מגדים שכתב בשם הפרי חדש, דלפניו סגן בארבע אמות מצמצמות, אכל לאחוריו רבו בעיניו ארבע אמות ושלש פסיעות, כדי שיהיה יוכל רבו לפסע שלש פסיעות לאחוריו ולא יצטרך להמתין עליו, ובתוך ארבע אמותיו הלא אסור לפסע, כדי לקמן בסימן קכ. עוד כתב, דבתוך האלמעימך עי' מ"ת⁸⁴ אפלו בסמוך, דרשותא אחריתא הוא: **(פ) וְעַן בִּירוּחֵי דַעָה וְכוּ**. רוצה לומר, דשם נתבאר דרחוק ארבע אמות מועיל אפלו אם רבו לאחוריו, וכן כתבו האחרונים: **כה (פא) אַחוּרֵי רְבוּ**. והוא הדין בצד רבו, אכל לפני רבו (סה) אסור: **כו (פב) מוֹרְחִיקִים הִתְפַּלֵּה**. (סו) והוא הדין לתלמוד תורה וכל דברי קדושה⁸⁵: **כז (פג) הִתְפַּלֵּה**. והוא הדין בקריאת שמע ושאר דברי קדושה, וכמו שכתבנו למעלה; ונקט תפלה לרבנותא, דבזה גם-כן צריך לילף לפניו ארבע אמות, ולא אמרינן כיון שהוא עומד כבר בתפלה אין צריך להרחיק: **(פד) יִשְׁתַּק וְכוּ**. דכל זה לא מקרי תפסק, אכל (סו) אסור לתפסק בדבור להביא לו מים⁸⁶, כיון דאסור מירגלים אינו אלא מדרבנן, וגם יש אומרים דאין צריך להרחיק בזה כלל, על-כן אפלו אם גם אחרים עומדים בתוך הארבע אמות של המירגלים ומתפללים, אין לו לתפסק בדבור בשבילים להודיעם⁸⁷; ואם תמוך טנף צוואה⁸⁸ בבית-הענסת באמצע תפלה, ואחרים עומדים שם ומתפללים ואינם יודעים מזה, אם אי אפשר בענין אחר להודיעם אלא בדבור, מותר לתפסק בדבור להצילם מאסור דאורייתא, דמוטב שיעשה הוא אסור קל, דהינו אסור דרבנן לתפסק בתפלה, משיעשו אחרים אסור דאורייתא⁸⁹ להתפלל במקום מטנף. וכבר נתבאר לעיל בסימן עט במשנה ברורה ובאור הלכה האפנים שהם מדאורייתא בזה. ונדקא אם אין לו במה לכסות, אכל אם יש לו במה לכסות, בין בצוואה ובין במירגלים אסור לתפסק ואפלו לזוז ממקומו, אם אין מגיע לו הריח רע⁹⁰: **(פה) וְיִוְתֵר טוֹב⁹¹**. כתב החי"אדם: אם מתירא שמא ישהה כדי לגמל את בלו ואי אפשר לו להרחיק ארבע אמות, כגון שאי אפשר לו לעבר נגד המתפלל, יסמוך על הרשב"א דסבירא לה דמותר להתפלל, כיון שכבר הוא עומד בתפלה, ואסור מירגלים דרבנן: **(פו) וַיִּצְטָרְף**. עין לעיל בסימן עח במשנה ברורה סעיף קטן ה, דבברכת קריאת שמע אם נדנמן בן וכן בכל הברכות, אין צריך לחזור לראש⁹²:

שער הציון

תרגום : 1 בימה.

(נל) מְגוֹן אֲבָרֶיהֶם: (נע) הִגְרָא: (ס) ט"ו: (סא) לְחֵם חֲמֻדוֹת וּפְרִי-מִגְדֵּי: (סב) חֲזִי-אֲדָם: (סג) עֵין בֵּית-יוֹסֵף: (סד) הִגְרָא: (סה) אֲחֵרוּנִים: (סו) פְּשׁוּט בִּכְמָה דּוֹכִית: (סז) כָּלוּ בְחִי-אֲדָם:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com